

ENERGYCITIES

EU TRACKER – LOKALNE PLANOWANIE W ZAKRESIE OGRZEWANIA I CHŁODZENIA W PAŃSTWACH CZŁONKOWSKICH UE

Sytuacja obecna oraz działania, które należy wdrożyć, aby stało się ono standardową praktyką w całej UE

AUTORZY:

Mélanie Bourgeois
Julien Joubert
Loar Halleröd

USTALENIA I ZALECENIA POLITYCZNE

WRZESIEŃ 2023 r.

EU TRACKER – LOKALNE PLANOWANIE W ZAKRESIE OGRZEWANIA I CHŁODZENIA W PAŃSTWACH CZŁONKOWSKICH UE

ZARYS:

- 1/ NOWY OBOWIĄZEK UE DOTYCZĄCY LOKALNYCH PLANÓW OGRZEWANIA I CHŁODZENIA
- 2/ ZNACZENIE LOKALNYCH PLANÓW DLA DEKARBONIZACJI SEKTORA OGRZEWANIA I CHŁODZENIA
- 3/ LOKALNE PLANY OGRZEWANIA I CHŁODZENIA – SYTUACJA OBECNA W PAŃSTWACH CZŁONKOWSKICH UE
 - 3.1/ OCENA OGÓLNA
 - 3.2/ OCENA RAM PRAWNYCH
 - 3.3/ OCENA RAM WSPARCIA
- 4/ ZALECENIA I DOBRE PRAKTYKI

ENERGYCITIES

1/ NOWY OBOWIĄZEK UE DOTYCZĄCY LOKALNYCH PLANÓW OGRZEWANIA I CHŁODZENIA

NOWY OBOWIĄZEK UE DOTYCZĄCY LOKALNYCH PLANÓW OGRZEWANIA I CHŁODZENIA

Dyrektywa w sprawie efektywności energetycznej, [Art. 25 ust. 6:](#)

- **Nakłada obowiązek dotyczący lokalnych planów ogrzewania i chłodzenia:** „Państwa członkowskie zapewniają, aby władze regionalne i lokalne przygotowały lokalne plany ogrzewania i chłodzenia przynajmniej w gminach o ludności przekraczającej 45 000 mieszkańców”.
- Nakłada na państwa członkowskie **obowiązek „maksymalnego wspierania władz regionalnych i lokalnych** wszelkimi środkami, obejmującymi m.in. wsparcie finansowe i programy wsparcia technicznego” oraz „zapewnianie, aby plany ogrzewania i chłodzenia były dostosowane do innych lokalnych warunków klimatycznych, energetycznych i wymogów dotyczących planowania środowiskowego w celu **uniknięcia obciążeń administracyjnych** dla władz lokalnych i regionalnych, a także zachęcenia do skutecznej realizacji tych planów”.
- Precyzuje, że plany mogą być realizowane wspólnie przez grupę kilku sąsiednich samorządów lokalnych, pod warunkiem, że kontekst geograficzny i administracyjny, a także infrastruktura ogrzewania i chłodzenia będą odpowiednie.

DYREKTYWA W SPRAWIE EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ, ART. 25 UST. 6:

Wyszczególnia obowiązkowe cele i treść planów:

- ✓ Opracowanie map i strategii zwiększenia efektywności energetycznej (poprzez przygotowanie do niskotemperaturowego ogrzewania, wysokosprawnej kogeneracji, odzyskiwania ciepła odpadowego, zastosowania energii odnawialnej w ciepłownictwie i chłodnictwie na danym obszarze).
- ✓ Analiza urzędzeń oraz systemów ogrzewania i chłodzenia w budynkach, obejmująca możliwości charakterystyczne dla danego obszaru w zakresie środków efektywności energetycznej – ukierunkowana na budynki o najgorszych wynikach i gospodarstwa domowe w trudnej sytuacji.
- ✓ Plan finansowania wdrażania polityk i środków.
- ✓ Droga do osiągnięcia celów planów zgodnie z neutralnością klimatyczną oraz ramy monitorowania postępów we wdrażaniu polityk i środków.

Wyszczególnia metody i podstawowe zasady:

- ✓ Zaangażowanie do przygotowania planu wszystkich odpowiednich zainteresowanych stron na poziomie regionalnym lub lokalnym, ogółu społeczeństwa i operatorów infrastruktury energetycznej.
- ✓ Uwzględnienie najczęstszych potrzeb społeczności lokalnych oraz wielu lokalnych lub regionalnych jednostek administracyjnych.
- ✓ Ocena roli społeczności energetycznych we wdrażaniu tej strategii.

NOWY OBOWIĄZEK UE W DOTYCZĄCY LOKALNYCH PLANÓW OGRZEWANIA I CHŁODZENIA

Nowy obowiązek może być **PRZEŁOMOWYM** narzędziem w zakresie transformacji energetycznej w Europie i zdolności państw członkowskich do dekarbonizacji środowiska zabudowanego.

Jego realizacja będzie wymagać:

- 1** skutecznej transpozycji dyrektywy przez państwa członkowskie do ram regulacyjnych i politycznych
- 2** zapewnienia samorządom lokalnym narzędzi oraz zasobów do opracowywania i wdrażania racjonalnych planów ogrzewania i chłodzenia.

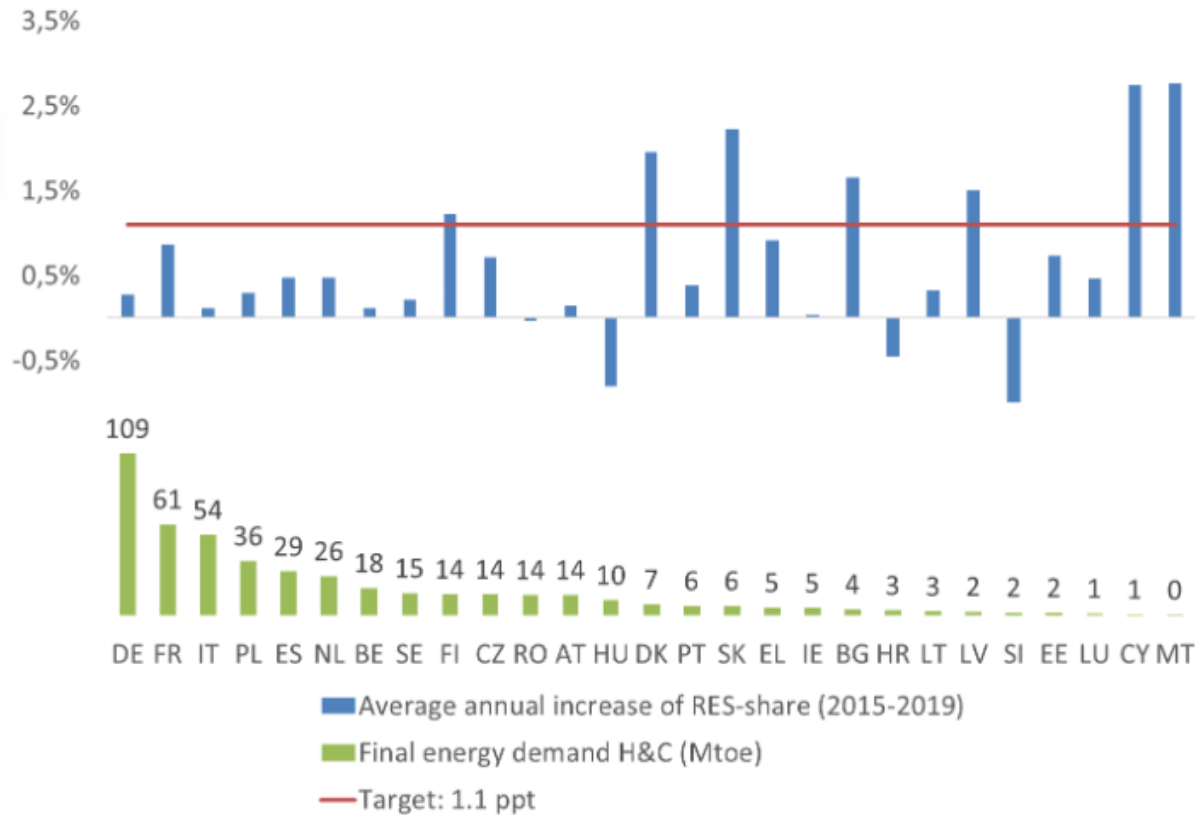
ENERGYCITIES

2/ ZNACZENIE LOKALNYCH PLANÓW DLA DEKARBONIZACJI SEKTORA OGRZEWANIA I CHŁODZENIA

DEKARBONIZACJA W SEKTORZE OGRZEWANIA I CHŁODZENIA ZNAJDUJE SIĘ POD KRESKĄ

ENERGYCITIES

- Tylko 6 państw członkowskich osiągnęło cel polegający na zwiększeniu udziału odnawialnych źródeł energii o 1,1 punktu procentowego w końcowym zapotrzebowaniu na ogrzewanie i chłodzenie w latach 2015–2019.
- Żadne z 8 państw członkowskich o najwyższym zapotrzebowaniu na energię do ogrzewania i chłodzenia nie osiągnęło tego celu w tym samym okresie.

Rysunek: Średnioroczny wzrost udziałów odnawialnych źródeł energii w latach 2015-2019 i cel wzrostu na poziomie 1,1 punktu procentowego. Dolna część wykresu przedstawia końcowe zapotrzebowanie na energię do ogrzewania i chłodzenia w państwach członkowskich.

Źródło: [Renewable space heating under the revised Renewable Energy Directive](#) [Ogrzewanie pomieszczeń ze źródeł odnawialnych zgodnie ze zmienioną dyrektywą w sprawie energii odnawialnej]. Dyrekcja Generalna ds. Energii (Komisja Europejska), E-Think, Fraunhofer ISI, TU Wien, Viegand Maagoe, Öko-Institut e.V. 2022

DLACZEGO PILNIE POTRZEBUJEMY LOKALNYCH PLANÓW OGRZEWANIA I CHŁODZENIA?

- ✓ **W celu dysponowania strategiami szytymi na miarę. Ogrzewanie i chłodzenie to sprawy lokalne:** Lokalne warunki przestrzenne i klimatyczne determinują charakter podaży i popytu na ogrzewanie i chłodzenie. Strategie dekarbonizacji należy zatem dostosować do kontekstu lokalnego.
- ✓ **W celu zaangażowania wszystkich stron i usprawnienia wdrażania.** Jedynie podejście lokalne umożliwia **zaangażowanie obywateli, a także wszystkich zainteresowanych stron z sektora prywatnego i publicznego** (przedsiębiorstw, przedsiębiorstw użyteczności publicznej, operatorów publicznych), aby przejęli odpowiedzialność za strategię dekarbonizacji i ją wdrożyli.
- ✓ **W celu wypełnienia luki pomiędzy planowaniem energetycznym a przestrzennym,** aby zapewnić **optymalne, skuteczne i zoptymalizowane rozwiązanie**. A także zapewnić obywatelom bezpieczne i zdrowe środowisko życia.
- ✓ **W celu dysponowania zintegrowanym planowaniem w zakresie energii.** Na poziomie lokalnym możemy **podejść do transformacji energetycznej jako całości**, biorąc pod uwagę wszystkie nośniki energii i infrastrukturę (elektryczność, ogrzewanie, chłodzenie, biomasa) oraz w przekroju sektorowym (budownictwo, transport, przemysł).

JAKIE KORZYŚCI MAJĄ Z TEGO PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE?

- ✓ Szybsze **osiągnięcie** krajowych **celów** dotyczących efektywności oraz odnawialnych źródeł energii w zakresie ogrzewania i chłodzenia
- ✓ **Zmniejszenie zależności od paliw kopalnych**, zmniejszenie końcowego zużycia energii i zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego
- ✓ **Zoptymalizowanie inwestycji publicznych** w celu wywarcia jak najbardziej zdecydowanego wpływu na redukcję emisji i oszczędność energii
- ✓ **Przyniesienie** jak największych **korzyści obywatelom poprzez zmniejszenie ubóstwa energetycznego i kosztów końcowych**, poprawę jakości powietrza oraz **zdrowia publicznego i dobrostanu**
- ✓ Zwiększanie możliwości przystosowania i odporności **środowiska zabudowanego** oraz **infrastruktury krytycznej** na zmianę klimatu
- ✓ **Wzmocnienie zdolności do skutecznego zarządzania przeciwdziałaniem zmianom klimatu i do przystosowania się**

ENERGYCITIES

3/ LOKALNE PLANY OGRZEWANIA I CHŁODZENIA – SYTUACJA OBECNA W PAŃSTWACH CZŁONKOWSKICH UE

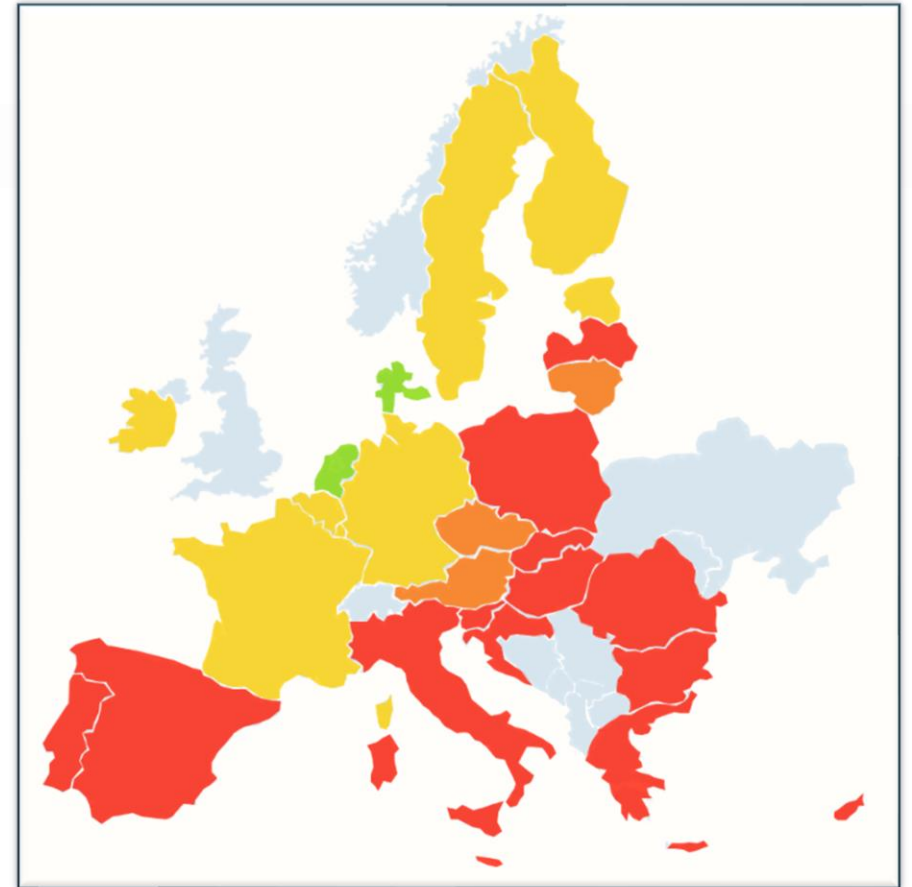

OCENA OGÓLNA – KLUCZOWE WNIOSKI

ENERGYCITIES

1. Poziom przygotowania do lokalnego planowania w zakresie ogrzewania i chłodzenia jest wyjątkowo nierówny w Europie → Szczegółowe informacje dotyczące każdego kraju można znaleźć w Internecie

- Niektóre kraje są **historycznie silne** pod kątem planowania w zakresie energii i ogrzewania, kierując się w dużej mierze **celami obejmującymi bezpieczeństwo dostaw** (kraje nordyckie)
- W ostatnich latach kilka krajów poczyniło **ogromne postępy** w ustalaniu skutecznych ram dla lokalnych planów dotyczących energii lub ogrzewania i chłodzenia (np. Niderlandy, Niemcy, Francja, Belgia, Irlandia, Luksemburg), kierując się **celami związanymi z przeciwdziałaniem zmianom klimatu**
- Niemniej jednak **w prawie połowie państw członkowskich UE występują całkowite braki** lokalnego planowania w zakresie ogrzewania i chłodzenia

Ocena ogólnych krajowych ram lokalnych planów ogrzewania i chłodzenia, Energy Cities, wrzesień 2023 r.

OCENA OGÓLNA – KLUCZOWE WNIOSKI

ENERGYCITIES

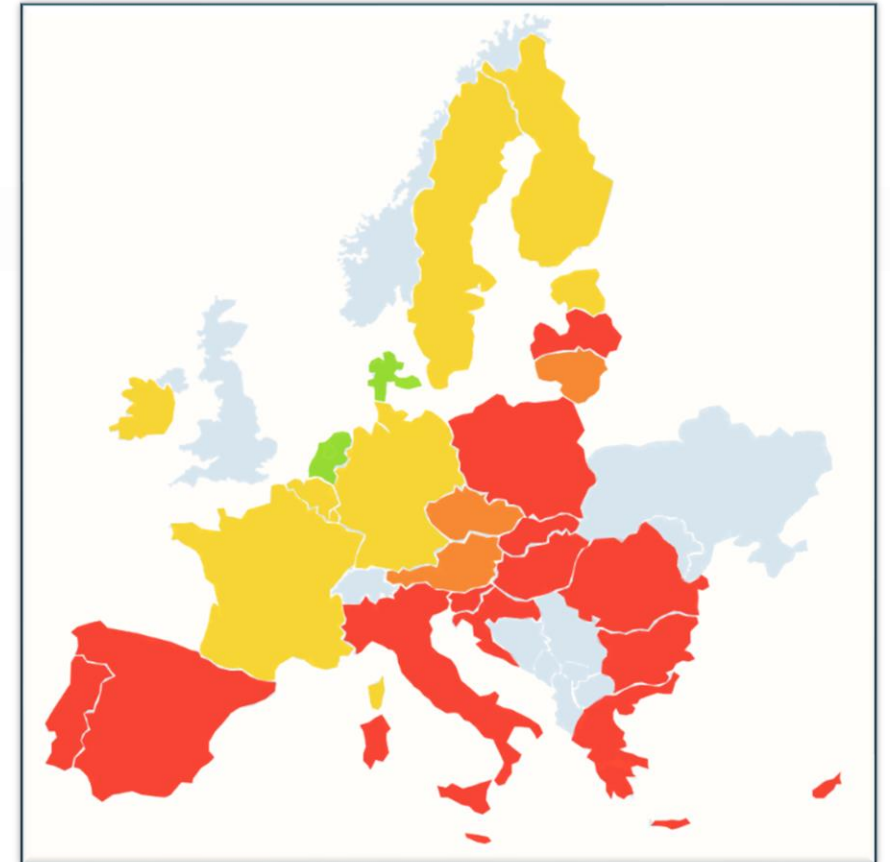
2. Bez odpowiednich ram wsparcia istnieje wyraźne ryzyko niskiej efektywności i problematycznego wdrażania lokalnych planów ogrzewania i chłodzenia

Państwa ustanawiające obowiązek lokalnego planowania w zakresie ogrzewania zazwyczaj tworzą odpowiednie ramy wsparcia (np. Niderlandy)

Jednak w większości krajów zasoby samorządów lokalnych (w szczególności kadra) nie są wystarczające → Istnieją duże luki pomiędzy obowiązkiem prawnym a realizacją (np. Słowenia, Polska)

3. Planowanie w zakresie chłodzenia zostało wyraźnie przeoczone

4. Dokumentom dot. planowania energetycznego (w tym Procedurom oceny społecznej, środowiskowej i klimatycznej – SECAP) **często brak szczegółowości oraz wymiaru strategicznego i przestrzennego**, a także nie są one wystarczająco dostosowane do dokumentów dot. planowania przestrzennego ani do krajowych celów i założeń związanych z przeciwdziałaniem zmianom klimatu

Ocena ogólnych krajowych ram lokalnych planów ogrzewania i chłodzenia, Energy Cities, wrzesień 2023 r.

OCENA OGÓLNA – KLUCZOWE WNIOSKI

ENERGYCITIES

Transpozycja nowego, obowiązku przewidzianego w przekształconej dyrektywie EED dotyczącego lokalnego planowania w zakresie ogrzewania i chłodzenia **będzie wymagać ambitnych działań mających na celu:**

- ✓ zmianę ram prawnych i powiązanie ich z istniejącymi obowiązkami samorządów lokalnych
- ✓ wzmocnienie mechanizmów wsparcia technicznego i finansowego, w tym punktów kompleksowej obsługi dla lokalnego planowania w zakresie ogrzewania
- ✓ poprawę koordynacji zarówno pionowej (gminy, regiony, państwa narodowe i UE), jak i poziomej (między gminami i innymi zainteresowanymi stronami działającymi lokalnie)
- ✓ zapewnienie odpowiedniego dostępu do szczegółowych danych dotyczących energii i innych danych przestrzennych.

Ocena ogólnych krajowych ram lokalnych planów ogrzewania i chłodzenia, Energy Cities, wrzesień 2023 r.

OCENA RAM PRAWNYCH

ENERGYCITIES

- Niektóre kraje Europy Północnej (posiadające rozbudowane systemy ogrzewania) mają **długą tradycję lokalnego planowania w zakresie energii** (Dania, Estonia, Finlandia, Szwecja), które skupia się bardziej na bezpieczeństwie dostaw niż na dekarbonizacji.
- W ostatnich latach zaczęły pojawiać się **nowe obowiązki dotyczące lokalnego planowania w zakresie ogrzewania**, kierujące się głównie celami związanymi z przeciwdziałaniem zmianom klimatu. W niektórych krajach i regionach te obowiązki wchodzą w życie, np. w Niderlandach, kilku krajach związkowych Niemiec (Landach), a od 2024 r. najprawdopodobniej w całych Niemczech.
- W innych krajach **wyraźnie motywowano i zachęcano** do osiągnięcia celów dotyczących zmiany klimatu (np. we Flandrii, Luksemburgu, Irlandii i Francji)
- W niektórych krajach widoczna jest **większa świadomość** znaczenia lokalnego planowania w zakresie energii, a w szczególności ogrzewania, ale nie została ona jeszcze odpowiednio przełożona na ramy regulacyjne (np. Słowenia).
- Niemniej jednak **w prawie połowie państw członkowskich UE całkowicie brak** ram prawnych dla lokalnych planów ogrzewania i chłodzenia

Ocena ram prawnych lokalnego planowania w zakresie ogrzewania i chłodzenia, Energy Cities, wrzesień 2023 r.

OCENA RAM PRAWNYCH

ENERGYCITIES

ZRÓŻNICOWANY ZESTAW RAM PRAWNYCH OBOWIĄZUJĄCYCH W PLANOWANIU W ZAKRESIE OGRZEWANIA W PAŃSTWACH CZŁONKOWSKICH UE

PRZYKŁADY ISTNIEJĄCYCH RAM PRAWNYCH

Obowiązkowe planowanie w zakresie dostarczania energii (i ogrzewania) bez wyraźnych powiązań z planowaniem przestrzennym lub planami w dziedzinie klimatu	Obowiązkowe planowanie w zakresie ogrzewania zintegrowane z planami zagospodarowania przestrzennego z ograniczonym powiązaniem z planowaniem w dziedzinie klimatu	Obowiązkowe planowanie w zakresie ogrzewania dobrowolnie zintegrowane z planami w dziedzinie klimatu i planami zagospodarowania przestrzennego	Obowiązkowe planowanie w zakresie ogrzewania zintegrowane z planami w dziedzinie klimatu i planami zagospodarowania przestrzennego	Planowanie w zakresie ogrzewania częściowo uwzględnione w planach w dziedzinie klimatu i energii lub wykonane dobrowolnie
Polska Słowenia Republika Czeska	Estonia Litwa	Dania Szwecja	Niderlandy Finlandia Niemcy (trwają negocjacje dot. ustawy o planowaniu w zakresie ogrzewania)	Francja Irlandia Flandria (Belgia) Luksemburg

NAJCZĘSTSZE CZYNNIKI OGRANICZAJĄCE EFEKTYWNOŚĆ OBOWIĄZKÓW W ZAKRESIE PLANOWANIA OGRZEWANIA I CHŁODZENIA:

Zbyt wąski zakres, ponieważ planowanie ogrzewania często ogranicza się do następujących punktów:

- specyficzne cele, technologie (np. rozwój komunalnych sieci ogrzewania i chłodzenia) oraz projekty ukierunkowane (np. programy modernizacji energetycznej);
- planowanie w zakresie poprawy efektywności ograniczone często jedynie do aktywów komunalnych lub publicznych (np. budynków użyteczności publicznej, jak to ma miejsce w Grecji).

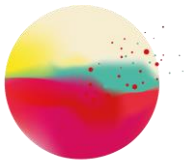
Małe uprawnienia samorządów lokalnych:

ograniczone narzędzia dla gmin, które mogłyby umożliwić wykorzystanie przepisów planistycznych i przepisów budowlanych do skutecznego regulowania źródeł dostaw ciepła i infrastruktury.

Podejście silosowe do planowania w zakresie energii:

Planowanie w zakresie ogrzewania lub energii często realizowane jest w oderwaniu od ogólnego strategicznego planowania przestrzennego, działań związanych z klimatem i często nie jest powiązane z planowaniem międzypoziomym ani krajowymi celami, strategiami i zadaniami dotyczącymi zmian klimatu.

Brak skutecznej koordynacji między lokalnymi strategiami w zakresie ogrzewania, krajowymi programami skupiającymi się na właścicielach domów (np. dotacjami na remonty lub zmiany systemu ogrzewania) a planowaniem infrastruktury realizowanym przez operatorów sieci energetycznych.

CHŁODZENIE WYSTAWIONE DO WIATRU

- Istnieje trend rosnącego zapotrzebowania na energię przeznaczoną do chłodzenia. Zapotrzebowanie to wiąże się z dużą intensywnością emisji dwutlenku węgla i powoduje przerwy w dostawie prądu w całej Europie Południowej w okresach dużego zapotrzebowania.
- Środowisko urbanistyczne i miejsca pracy są w coraz większym stopniu narażone na ekstremalne upały (w 2022 r., w Europie szacunkowa liczba dodatkowych zgonów związanych z upałami wyniosła prawie 62 000).
- Chłodzenie pomieszczeń (i związane z nim zużycie energii) w większości krajów nie jest uwzględniane w strategicznym planowaniu przestrzennym i rzadko jest uwzględniane w przepisach budowlanych, kontroli użytkowania gruntów i instrumentach planowania.
- W politykach krajowych wyraźnie nie uważa się chłodzenia pomieszczeń za równie ważne, co ogrzewanie. Na przykład zapewnianie chłodzenia w Danii jest traktowane jako działalność handlowa, natomiast zapewnianie ogrzewania jest traktowane jako usługa publiczna.
- Włączenie aspektów chłodzenia do lokalnego planowania przestrzennego i projektowania urbanistycznego ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia (przestrzennie) zoptymalizowanego, wydajnego i zrównoważonego chłodzenia pomieszczeń, przy jednoczesnym wspieraniu środowisk zabudowanych bardziej odpornych na ciepło.

UWAGI OGÓLNE:

- Kraje posiadające obowiązki często dysponują **ramami wsparcia technicznego i organizacyjnego**, które były budowane i rozwijane przez dłuższy czas (np. kraje nordyckie)
- **Wsparcie finansowe** przeznaczone specjalnie na ogrzewanie i chłodzenie często opiera się na projektach. Brakuje środków finansowych na planowanie działań związanych z planowaniem strategicznym
- **Niedobory kadrowe i kwalifikacyjne** w dziedzinie zintegrowanego planowania w zakresie energii stanowią ogromne ograniczenie w prawie wszystkich krajach, przy silnej zależności od usług konsultingowych
- Ograniczony **dostęp do geo-danych energetycznych i innych** jest dużą przeszkodą w opracowywaniu planów ogrzewania i chłodzenia w większości krajów, także w krajach o wysokim stopniu cyfryzacji

Ocena ram wsparcia lokalnego planowania w zakresie ogrzewania i chłodzenia, Energy Cities, wrzesień 2023

WSPARCIE TECHNICZNE I ORGANIZACYJNE

- Wiele krajów zapewnia wsparcie techniczne w formie wytycznych przydatnych w planowaniu w zakresie ogrzewania.
- Nawet jeśli istnieje, to wsparcie techniczne:
 - wiąże się często z polityką dostaw energii;
 - bywa rzadko ukierunkowane na zintegrowane strategiczne planowanie w zakresie energii (obejmujące wszystkie nośniki energii i technologie mające na celu dekarbonizację ogrzewania i chłodzenia);
 - jest zamiast tego ukierunkowane na określone aspekty planowania w zakresie ogrzewania (takie jak produkcja energii ciepłej ze źródeł odnawialnych).
- Wsparcie organizacyjne w niektórych przypadkach jest koordynowane za pośrednictwem sieci horyzontalnych (sieć samorządów lokalnych, współpraca regionalna itd.), ale często nie jest to zinstytucjonalizowane i w pełni zintegrowane z ramami polityki krajowej.

Jaki rodzaj wsparcia technicznego i organizacyjnego istnieje dla samorządów lokalnych?

- Wytyczne dot. sposobu planowania w zakresie ogrzewania (procedury, zasięg, metody obliczeń, odniesienia (np. katalog kosztów) i scenariusze odniesienia) oraz narzędzia (np. narzędzia do modelowania zapotrzebowania na ogrzewanie i ścieżek dekarbonizacji))
- Grupy ds. praktyki i wymiany działające w oparciu o wiedzę naukową i informacje zwrotne
- Pomoc techniczna i usługi infolinii
- Platformy koordynacyjne w celu dostosowania treści planowania w zakresie ogrzewania na poziomie geograficznym (zazwyczaj regionalnym)

OCENA RAM WSPARCIA

ENERGYCITIES

PERSONEL I UMIEJĘTNOŚCI – Podstawowe bariery w lokalnym planowaniu w zakresie ogrzewania i chłodzenia:

- zauważalne **niedobory kadrowe** w administracji lokalnej w większości państw członkowskich;
- często tylko jeden zespół zajmuje się kwestiami energii, przy ograniczonej koordynacji działań między wydziałami miejskimi (ds. klimatu, energii, spraw socjalnych, rozwoju urbanistycznego/przestrzennego itp.);
- programy dot. szkolenia i zatrudniania nowego personelu zajmującego się planowaniem w zakresie ogrzewania lub energii **wprowadzono jedynie w kilku państwach członkowskich** (np. w Danii, Irlandii, Niderlandach i Niemczech);
- w niektórych przypadkach samorządy lokalne mają obowiązek posiadania specjalnie przeznaczonego do tego personelu, lecz brakuje im środków finansowych i specjalnego dofinansowania (np. Grecja).

W większości krajów obserwuje się widoczne uzależnienie od wykonawców zewnętrznych, co:

- **uniemożliwia** administracjom lokalnym rozwijanie umiejętności, wiedzy i zdolności utrzymujących się przez dłuższy czas, sprawiając, że działania w dziedzinie klimatu są niepotrzebnie kosztowne w dłuższej perspektywie (por. [Mazzucato i Collington, 2023 r.](#));
- ma prawdopodobnie **negatywny wpływ na dostosowanie, ocenę i wdrażanie lokalnych planów ogrzewania i chłodzenia**. To prawdopodobnie ogranicza możliwość zaangażowania zainteresowanych stron i obywateli w dekarbonizację ogrzewania.
- według [oszacowań](#) Energy Cities sprawia, że **samorządom lokalnym brakuje około 214 000 pełnoetatowych pracowników**, aby osiągnąć cele klimatyczne w środowisku zabudowanym do 2030 r.

POMOC FINANSOWA

- **Niewiele krajów dysponuje krajowymi funduszami przeznaczonymi na planowanie w zakresie ogrzewania** (np. Niemcy, Luksemburg, Flandria, Finlandia). Fundusze te są często ograniczone (od 10 do 50 tys. euro na gminę), brakuje im długoterminowej widoczności, a także są niewystarczające, aby zapewnić właściwą realizację tych planów.
- **Duże zróżnicowanie decentralizacji środków publicznych** przeznaczonych na zieloną transformację (por. [ustalenia CEMR](#)). Gminy o bardziej zdecentralizowanym modelu inwestycji dotyczących przystosowania i przeciwdziałania zmianom klimatu (np. kraje nordyckie) dysponują znacznie większymi zasobami finansowymi i mogą przeznaczyć je na planowanie w zakresie ogrzewania i chłodzenia.
- **Ograniczenia możliwości administracyjnych** dot. uzyskania dostępnych funduszy UE to powracający problem (zostało to również zauważone przez władze regionalne przy podziale europejskich funduszy rozwoju regionalnego na cele planowania w zakresie ogrzewania).
- **Ogromne uzależnienie od projektów i funduszy UE na działania związane z dekarbonizacją ogrzewania i chłodzenia** w przypadku gmin bez dostępu do krajowych mechanizmów wsparcia finansowego i przy ograniczonych środkach budżetowych.
- Dostępne mechanizmy finansowe efektywnego ogrzewania i chłodzenia opierają się często na **projektach i są ukierunkowane na konkretne technologie** (np. zastąpienie gazu biomasą w komunalnych sieciach ogrzewania).

DOSTĘP DO DANYCH

- **Dostęp** do geo-danych związanych z energią jest **rzadko scentralizowany** za pośrednictwem baz danych i platform, udostępnianych w zharmonizowanym formacie
- Gminy często **nie kontrolują lub nie posiadają** danych potrzebnych do planowania w zakresie ogrzewania i chłodzenia. W większości krajów przedsiębiorstwa energetyczne i operatorzy sieci nie mają obowiązku publikowania swoich danych lub przekazywania ich samorządom lokalnym.
- Dostęp do danych związanych z budynkiem (wiek, powierzchnia, wydajność energetyczna), danych dotyczących zużycia energii i systemów ogrzewania **często ogranicza się do budynków publicznych**, a zatem brakuje go w odniesieniu do zasobów budynków prywatnych
- Geo-dane związane z energią i dostępne samorządom lokalnym są **rzadko wystarczająco szczegółowe** (dokładne i odpowiednie), a także nie są one regularnie aktualizowane. Korzystanie z takich danych wymaga złożonego modelowania i obszernego przetwarzania danych, co znacznie zwiększa koszty związane z planowaniem w zakresie energii.

ENERGYCITIES

4/ ZALECENIA I DOBRE PRAKTYKI

JAK NAJLEPIEJ USTANOWIĆ RAMY PRAWNE DLA LOKALNYCH PLANÓW OGRZEWANIA I CHŁODZENIA?

DOBRY MODEL ZARZĄDZANIA

- ✓ **Im więcej, tym lepiej: wszystkie samorządy lokalne (a przynajmniej te powyżej 20 000 mieszkańców) powinny być objęte tym obowiązkiem i wspierać go.** Im większa liczba zaangażowanych samorządów lokalnych, tym łatwiej jest zbudować zbiorową dynamikę i wywrzeć znaczący wpływ. Ponadto czas ucieka i miasta muszą rozpocząć planowanie już teraz, ponieważ jego wdrożenie zajmie kilka lat.
- ✓ **Jasne krajowe i regionalne strategie dotyczące ogrzewania** powinny kierować lokalnymi planami ogrzewania i chłodzenia.
- ✓ Obowiązek ten powinien zapewniać **regularną aktualizację** planów w celu zachowania zgodności z innymi politykami i innowacjami.
- ✓ **Metodologia współpracy jest koniecznością** – legislacja krajowa powinna szczegółowo określać metody oparte na zaangażowaniu lokalnych interesariuszy [np. lokalnej grupy roboczej, współpracy z innymi działami administracji, z lokalną agencją energetyczną lub przedsiębiorstwem energetycznym itd.] w celu opracowania lokalnego planu ogrzewania i planu chłodzenia.

Należy zachować ostrożność: nowy obowiązek powinien uzupełniać to, co już istnieje, jak np. planowanie przestrzenne w zakresie klimatu, energii czy urbanistycznego planowania przestrzennego, oraz zwiększać ogólny poziom ambicji lokalnych planów energetycznych

NAJLEPSZA PRAKTYKA:

Doskonała koordynacja wielopoziomowa w **Niderlandach**:

Silna koordynacja między krajowymi, regionalnymi i lokalnymi strategiami dekarbonizacji w drodze wielopoziomowego dialogu i różnorodnych grup roboczych. Zgodnie z holenderskim porozumieniem klimatycznym miejska wizja transformacji cieplnej musi być zgodna z regionalną strategią energetyczną

JAK NAJLEPIEJ USTANOWIĆ RAMY PRAWNE DLA LOKALNYCH PLANÓW OGRZEWANIA I CHŁODZENIA?

ENERGYCITIES

SZEROKI ZASIĘG I JASNA TREŚĆ PLANÓW

- ✓ **Objęcie wszystkich nośników energii i infrastruktury energetycznej** (nie ograniczając się do projektów komunalnych sieci ogrzewania)
- ✓ Uwzględnienie szczegółowych analiz strony popytowej (głównie sektora budowlanego) i podażowej oraz połączenie ich w scenariusze dekarbonizacji.
- ✓ Powyższe działania mają na celu zmniejszenie ogólnego zapotrzebowania i osiągnięcie połączonego planowania urbanistycznego i w zakresie energii.
- ✓ Uwzględnienie **szczegółowych wymogów dla miast** w oparciu o istniejące najlepsze praktyki. Powinny one obejmować co najmniej następujące punkty:
 1. Wizja i cele (ogólna wizja zrównoważonego ciepła w mieście, korzyści, jakie przyniesie miastu dekarbonizacja ogrzewania, podsumowanie założeń i celów strategii),
 2. Przestrzenna analiza ogrzewania (obecne i przyszłe zapotrzebowanie na ogrzewanie, przyszłe scenariusze określające możliwości i wykonalność w zakresie ogrzewania, zaangażowanie i poglądy obywateli, analiza zainteresowanych stron, umiejętności, kompetencje i zapotrzebowanie na siłę roboczą, polityka i instrumenty finansowe).
 3. Plan realizacji (zaangażowanie, system podejmowania decyzji, koszty i uzasadnienie biznesowe, monitorowanie i ocena).

NAJLEPSZA PRAKTYKA:

W **Badenii-Wirtembergii** (Niemcy) lokalne plany ogrzewania obejmują scenariusz zakładający ogrzewanie neutralne dla klimatu do 2040 r. z celami pośrednimi na rok 2030, w tym przestrzenne przedstawienie planowanych struktur dostarczania ogrzewania.

W **Danii** w planach ogrzewania ustalane są obszary zbiorowego dostarczania ogrzewania z uwzględnieniem kwestii społeczno-ekonomicznych, co zapewnia długoterminowe ramy strategiczne dla transformacji systemów ogrzewania.

JAK NAJLEPIEJ USTANOWIĆ RAMY PRAWNE DLA LOKALNYCH PLANÓW OGRZEWANIA I CHŁODZENIA?

NADANIE ODPOWIEDNICH UPRAWNIENÍ

- ✓ **Potrzeba zgodności opracowanych narzędzi z lokalnymi planami ogrzewania i chłodzenia.** Parlament Europejski obecnie dyskutuje na temat tego, potencjalnego, obowiązku dla OSD. Ustawodawstwo krajowe powinno podążać za tym przykładem. Chociaż samorządy lokalne często mogą regulować komunalne systemy ogrzewania, często nie są one powiązane z planowaniem infrastruktury gazowej.
- ✓ **Nadanie władzom lokalnym uprawnień do wykluczania niektórych technologii grzewczych** z zasobów budowlanych na niektórych obszarach ich terytoriów, w celu szybszej realizacji swoich celów klimatycznych.
- ✓ **Usunięcie wszystkich obowiązków prawnych w zakresie podłączenia budynków do sieci gazu ziemnego,** które uniemożliwiają gminom osiągnięcie celów w zakresie dekarbonizacji, zawartych w ich planach ogrzewania.

NAJLEPSZA PRAKTYKA:

w **Danii** rady miejskie regulują zarówno komunalne sieci ogrzewania, jak i sieci gazu ziemnego, co daje gminom silne uprawnienia.

Rady miejskie mogą decydować o obowiązkowym podłączeniu do komunalnej sieci ogrzewania w przypadku istniejących i nowych budynków na obszarach zbiorowego ciepłownictwa oraz wyłączać niektóre systemy ogrzewania w istniejących lub nowych budynkach.

Umożliwia to gminom przedstawienie długoterminowej wizji systemów energetycznych i zapewnienie rentowności ekonomicznej.

W JAKI SPOSÓB PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE MOGĄ JAK NAJLEPIEJ WSPIERAĆ SAMORZĄDY LOKALNE?

ENERGYCITIES

ZAPEWNIENIE KOMPLEKSOWEGO WSPARCIA TECHNICZNEGO

- ✓ **Wyznaczenie jednego organu (np. agencji krajowej lub ministerstwa) do koordynowania wsparcia dla samorządów lokalnych.**
- ✓ **Uruchomienie krajowego programu lokalnego planowania w zakresie ogrzewania i chłodzenia z udziałem zainteresowanych stron (ekspertów akademickich i naukowych, samorządów lokalnych, dostawców energii i operatorów systemów dystrybucyjnych, mieszkalnictwa socjalnego, przemysłu, sektora budowlanego itd.). Program ten powinien proponować wytyczne i narzędzia oraz aktualizować je o nową wiedzę i informacje zwrotne od uczestników na przestrzeni lat.**
- ✓ **Wsparcie techniczne powinno obejmować zarówno pomoc online, jak i pomoc bezpośrednią (osobistą).** Centrum pomocy online (infolinia) powinno zawierać szczegółowe wskazówki, metody obliczeń, narzędzia, koszty różnych technologii i informacje o potencjale źródeł energii odnawialnej. Wsparcie bezpośrednie (osobiste) powinno obejmować szkolenia, wymiany partnerskie, grupy robocze i ekspertyzę.
- ✓ **Poprawa wsparcia technicznego dla samorządów lokalnych, które może już istnieć odnośnie do planowania w zakresie energii lub polityki klimatycznej, poprzez położenie szczególnego nacisku na wymiar przestrzenny planowania w zakresie ogrzewania.**
- ✓ **Stworzenie listy godnych zaufania firm konsultingowych, które będą w stanie wesprzeć samorządy lokalne.**

NAJLEPSZA PRAKTYKA:

we **Flandrii** (Belgia) Flamandzka Agencja ds. Energii i Klimatu zapewnia pakiet wytycznych technicznych:

- (1) Poradnik dotyczący ogrzewania, który zawiera wskazówki dotyczące sporządzania lokalnego planu ogrzewania, przegląd potencjalnych partnerów i możliwości finansowania oraz katalog dostępnych technologii
- (2) Inspirująca mapa stref ogrzewania, która dostarcza gminie wgląd na różne strefy ogrzewania oraz możliwości komunalnych sieci ogrzewania i chłodzenia na jej terytoriach
- (3) Wzór przetargowych specyfikacji do sporządzania planów ogrzewania
- (4) Program wsparcia, w ramach którego gminy mogą wymieniać się pomysłami i praktykami.

W JAKI SPOSÓB PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE MOGĄ JAK NAJLEPIEJ WSPIERAĆ SAMORZĄDY LOKALNE?

ENERGYCITIES

ZAPEWNIENIE WYSTARCZAJĄCEGO WSPARCIA FINANSOWEGO

- ✓ **Zapewnienie wsparcia finansowego szczególnie na potrzeby planowania strategicznego** (gromadzenie i przetwarzanie danych, diagnostyka, angażowanie zainteresowanych stron itp.)
- ✓ **Zapewnienie wieloletniego wsparcia finansowego, aby zapewnić samorządom lokalnym widoczność** i umożliwić im internalizację kompetencji w perspektywie długoterminowej. Należy opracować stałe mechanizmy finansowe, np. poprzez podatki krajowe lub lokalne
- ✓ Wsparcie finansowe powinno obejmować zarówno kadry samorządów, jak i ekspertyzy zewnętrzne i powinno być kierowane przede wszystkim do **średnich i małych gmin**. Żadnych nowych obowiązków bez dodatkowego wsparcia: wsparcie finansowe powinno pokrywać co najmniej 80% kosztów planowania
- ✓ **Delegowanie zarządzania istniejącymi funduszami krajowymi i regionalnymi** samorządom lokalnym
- ✓ **Wstępne finansowanie kosztów** ekspertyzy technicznej, aby uniknąć długich terminów realizacji

UE powinna wspierać państwa członkowskie poprzez włączenie lokalnego planowania w zakresie ogrzewania i chłodzenia do swojego Programu pomocy technicznej oraz jako priorytet w obecnym i przyszłym Europejskim Funduszu Rozwoju Regionalnego.

NAJLEPSZA PRAKTYKA

W **Badenii-Wirtembergii** (Niemcy) samorządy lokalne otrzymują wsparcie finansowe w wysokości 45 000 euro na przygotowanie planów ogrzewania.

We Francji Krajowy Fundusz Ciepłowniczy może być zdecentralizowany i zarządzany przez samorządy lokalne w celu finansowania studiów wykonalności projektów dotyczących energii cieplnej ze źródeł odnawialnych i komunalnych systemów ogrzewania.

W Walonii region finansuje studia wykonalności dotyczące sieci ogrzewania do 75% kosztów i bezpośrednio płaci firmie konsultingowej; gmina pokrywa pozostałe koszty regionowi w momencie dostarczenia badania.

W JAKI SPOSÓB PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE MOGĄ JAK NAJLEPIEJ WSPIERAĆ SAMORZĄDY LOKALNE?

ENERGYCITIES

ROZWÓJ ZASOBÓW KADROWYCH W SAMORZĄDACH LOKALNYCH

- ✓ **Wsparcie techniczne nie będzie wystarczające, jeśli samorządy lokalne nie będą w stanie przeznaczyć zasobów ludzkich na opracowanie i wdrożenie planów ogrzewania i chłodzenia**
- ✓ **Uwzględnienie w krajowych planach energetyczno-klimatycznych analizy zapotrzebowania na dodatkowych pracowników w samorządach lokalnych** do planowania w zakresie ogrzewania i ogólnie do transformacji. Np. takie oceny przeprowadzono niezależnie we [Francji](#) oraz w [Niderlandach](#) na zlecenie rządu
- ✓ **Zapewnienie samorządom lokalnym stałego finansowania na zatrudnienie wykwalifikowanej kadry** (transformacja cieplna jest koniecznością na najbliższe 30 lat, to nie jest projekt na 3 lata)
- ✓ **Połączenie zasobów ludzkich i kwalifikacji**, z których władze lokalne będą mogły łatwo skorzystać dzięki **rozwojowi lokalnych i regionalnych agencji energetycznych**
- ✓ **Zapewnianie programów szkoleniowych i współpracy z sektorem akademickim** w celu opracowania specjalnego programu nauczania, np. w formie miejskiego centrum kwalifikacji w zakresie ogrzewania
- ✓ **Wspieranie samorządów lokalnych w określaniu opisów stanowisk pracy i strategii zatrudniania.** Poszczególne stanowiska pracy potrzebne w administracji lokalnej do przeprowadzenia transformacji sektora ogrzewania i środowiska zabudowanego można zobaczyć na naszej stronie internetowej [LocalStaff4Climate](#).

NAJLEPSZA PRAKTYKA

W **Niderlandach** gminy zaangażowane w program Out of Gas otrzymują krajowe środki na finansowanie stanowisk pracy przeznaczonych do planowania w zakresie ogrzewania.

W **Szkocji** rząd ocenił dodatkowe zasoby kadrowe wymagane przez samorządy lokalne do wdrożenia lokalnych strategii dotyczących efektywności w zakresie energii i ogrzewania, a także obowiązków związanych z nową ustawą o sieciach ogrzewania.

W **Niemczech** krajowa agencja ds. energii DENA utworzyła miejskie centrum kompetencji w zakresie ogrzewania, którego zadaniem jest zapewnianie samorządom lokalnym szkoleń i porad.

W **Szwecji** samorządy lokalne mogą zatrudniać pracowników za pośrednictwem regionalnych agencji energetycznych.

W JAKI SPOSÓB PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE MOGĄ JAK NAJLEPIEJ WSPIERAĆ SAMORZĄDY LOKALNE?

ZAPEWNIENIE ŁATWEGO DOSTĘPU DO DANYCH

- ✓ **Zapewnienie scentralizowanych baz danych dostępnych dla samorządów lokalnych,** zawierających wszystkie niezbędne informacje do planowania w zakresie ogrzewania (dane związane z budynkami (wydajność energetyczna, wielkość, wiek, systemy grzewcze itp.), dane dot. zużycia energii (wszystkie nośniki), infrastruktura energetyczna, zasoby energii odnawialnej)
- ✓ **Zobowiązanie przedsiębiorstw energetycznych i operatorów sieci do bezpłatnego udostępniania swoich danych w określonym formacie, łatwym do wykorzystania przez samorządy lokalne**
- ✓ **Wymaganie od właścicieli danych o odpowiedniej szczegółowości:** planowanie w zakresie ogrzewania wymaga wystarczająco dokładnych danych jeżeli chodzi o ulice i budynki
- ✓ **Finansowanie gromadzenia i przetwarzania surowych danych i geo-danych przez strony trzecie, aby dostarczać gotowe do wykorzystania zbiory danych do celów planowania w zakresie ciepłownictwa** (diagnostyka, mapy ogrzewania itd.)
- ✓ **Zapewnienie narzędzia Systemu informacji geograficznej do obliczania scenariuszy ogrzewania,** wypełnionego zbiorami danych

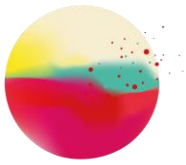

NAJLEPSZA PRAKTYKA

We **Francji** operatorzy sieci i dostawcy oleju opałowego muszą publicznie udostępniać swoje dane na poziomie ulic (agregacja 10 punktów dostaw w sektorze mieszkaniowym). Regiony i Krajowa Agencja Energii finansują lokalne obserwatoria powietrza, energii i klimatu, które dostarczają samorządom przetworzone dane.

W **Danii** samorządy lokalne mają dostęp do krajowych baz danych, w których właściciele domów muszą podawać informacje dotyczące energii (systemy ogrzewania, zużycie energii). W przeszłości podobne rozwiązanie istniało w Polsce, ale niestety już tak nie jest.

W **Estonii** zasoby techniczne i ekonomiczne są dostępne dla większości odnawialnych źródeł energii i są finansowane ze środków krajowych.

W JAKI SPOSÓB PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE MOGĄ JAK NAJLEPIEJ WSPIERAĆ SAMORZĄDY LOKALNE?

Uczynienie lokalnych planów ogrzewania i chłodzenia obowiązkowymi i nadanie samorządom lokalnym uprawnień do wykorzystania ich do kierowania przejściem w kierunku niskoemisyjnego, odpornego i zdrowszego środowiska życia

+

Zadbanie o to, aby samorządy lokalne nie były nadmiernie obciążone

+

Utworzenie punktu kompleksowej obsługi dysponującego wszystkimi zasobami niezbędnymi do tworzenia i finansowania lokalnych planów ogrzewania i chłodzenia

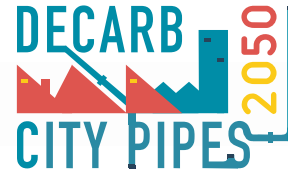

DOWIEDZ SIĘ WIĘCEJ

ENERGYCITIES

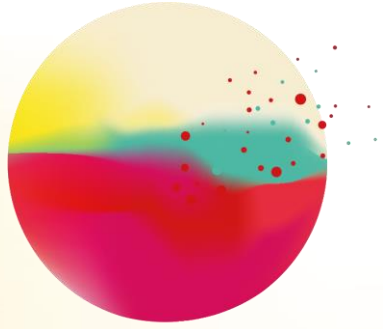
Zasoby techniczne z projektów finansowanych przez UE

- ✓ [Decarb City Pipes 2050](#): Zawiera [wskazówki techniczne](#) z miast dla miast, przykłady najlepszych praktyk [w zakresie planów ogrzewania i chłodzenia](#), oraz [strategie dot. ogrzewania](#), a także [zalecenia polityczne](#) z miast.
- ✓ [SHIFFT](#): Zawiera 4 moduły wytycznych dotyczące [zaangażowania i wspólnego tworzenia zainteresowanych stron](#), [instrumentów finansowych](#), [narzędzi polityki](#) oraz [wyborów technologicznych](#), aby opracować strategie dotyczące ciepła.
- ✓ Narzędzia: [Hotmaps](#) (Mapy ogrzewania) to oprogramowanie online oparte na GIS (Systemie informacji geograficznej), służące do tworzenia strategicznych planów ogrzewania i chłodzenia. [THERMOS](#) to narzędzie planistyczne służące do przeprowadzania analizy wykonalności komunalnych sieci ogrzewania i chłodzenia. [Act!onHeat](#) to przykład finansowanego przez UE instrumentu wsparcia technicznego dla samorządów lokalnych, opracowującego strategie ogrzewania i chłodzenia.

Nasze dodatkowe prace na temat ogrzewania i chłodzenia:

- ✓ Dowiedz się więcej o [lukach kadrowych](#) w samorządach lokalnych zajmujących się planowaniem w zakresie energii oraz o tym, [co UE i państwa członkowskie mogą zrobić](#)
- ✓ Jak wycofać się z gazu kopalnego do 2035 roku? Społeczeństwo obywatelskie ustaliło [10 punktów](#), którymi powinni kierować się decydenci
- ✓ Zobacz europejski „[Plan działania na rzecz dekarbonizacji ogrzewania i chłodzenia](#)”, którego potrzebujemy, opracowany wspólnie z 11 innymi organizacjami energetycznymi w UE
- ✓ Dlaczego wodoru nie należy używać do ogrzewania pomieszczeń? Zapoznaj się z naszym [pogromcą mitów](#) na temat gazów i technologii ogrzewania wykorzystujących odnawialne źródła energii.

ENERGY**CITIES**